

**KÄYTTÖOHJE**  
**TAITEEN PERUSOPETUKSEN**  
**VIITEARKKITEHTUURILLE**

## Sisällysluettelo:

<b>KÄYTTÖOHJE TAITEEN PERUSOPETUKSEN VIITEARKKITEHTUURILLE .....</b>	<b>1</b>
<b>ABSTRAKTI/INGRESSI .....</b>	<b>3</b>
<b>MIKÄ JA MITÄ VARTEN .....</b>	<b>3</b>
<b>KENELLE.....</b>	<b>3</b>
<b>STRATEGIA-ARKKITEHTUURI.....</b>	<b>4</b>
LAIT JA ASETUKSET .....	4
STRATEGIAT JA SELVITYKSET .....	4
KYVYKKYYDET.....	5
<b>TOIMINTA-ARKKITEHTUURI.....</b>	<b>5</b>
TOIMIJAT JA ROOLIT.....	5
TOIMIJOIDEN VUOROVAIKUTUS.....	6
PALVELUKARTTA, PALVELUKUVAUKSET JA PROSESSIT .....	6
<b>TIETOARKKITEHTUURI .....</b>	<b>6</b>
SANASTO.....	6
KÄSITEMALLIT.....	7

## Abstrakti/ingressi

Taiteen perusopetuksen viitearkkitehtuuri on työkalu, joka on tarkoitettu toimikentän hahmottamisen, toiminnan kehittämisen ja tiedolla johtamisen tueksi. Tässä käyttöohjeessa esitellään viitearkkitehtuurin käyttötarkoitus sekä se, kuka arkkitehtuuria voi hyödyntää. Luvuissa 3-5 kuvataan tarkempien ohjeiden avulla arkkitehtuurin käytännön käyttötapoja kolmesta kokonaisarkkitehtuurin eri näkökulmasta, jotka ovat strategia-, toiminta- ja tietoarkkitehtuuri.

Kokonaisarkkitehtuurissa käytetty kieli perustuu arkkitehtuurityössä vakiintuneeseen sanastoon, jonka merkitys voi poiketa taiteen perusopetuksen toimialalla käytetystä sanastosta.

Taiteen perusopetuksen viitearkkitehtuuri on suosittava.

## Mikä ja mitä varten

Taiteen perusopetuksen viitearkkitehtuuri on ohjaava ylätasoinen kuvaus taiteen perusopetuksen tavoitetilasta, ja sitä suositellaan käytettäväksi. Se tarjoaa yhteisen mallin ja käsitteistön taiteen perusopetuksen koulutuksen järjestäjien, koulutuksen ylläpitäjien ja oppilaitosten sekä muiden organisaatioiden omien arkkitehtuurien suunnitteluun ja toteuttamiseen. Viitearkkitehtuuri määrittää kohteeseen kuuluvat rakenteet ja niiden väliset suhteet.

## Kenelle

Taiteen perusopetuksen viitearkkitehtuuri on julkinen ja päivittyvä dokumentti, joka on suunnattu erityisesti koulutuksen järjestäjille ja ylläpitäjille, oppilaitoksille, ohjausryhmille ja rahoittajille sekä näiden henkilöstöille. Sitä voivat hyödyntää myös muut yhteistyökumppanit, kuten eri koulutussektorit. Seuraavassa taulukossa eritellään arkkitehtuurin hyötyjä ja käyttötapoja eri ryhmien ja roolien tarpeiden näkökulmista.

Rooli	Arkkitehtuurin hyöty	Mihin arkkitehtuuria käytetään
Ohjaajat (esim. opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus)	Ohjaa toimikentän rakennetta ja tietopohjan vahvistamista	Tiedolla johtamisen tuki
Rahoittajat	Antaa kokonaiskuvan taiteen perusopetuksen toimialan tavoitetilasta ja kehityssuunnasta	Tiedolla johtamisen tuki
Koulutuksen järjestäjät ja ylläpitäjät	Kuvailee yhteistyötahot ja niiden välisiä suhteita	Toiminnan kehittäminen ja oman organisaation arkkitehtuurin tekeminen

Rooli	Arkkitehtuurin hyöty	Mihin arkkitehtuuria käytetään
	Kuvaa taiteen perusopetuksen tavoitellun toiminnan	
Oppilaitokset	Kuvailee yhteistyötahot ja niiden välisiä suhteita Kuvaa taiteen perusopetuksen tavoitellun toiminnan	Toiminnan kehittäminen ja oman organisaation arkkitehtuurin tekeminen
Yhteistyökumppanit	Lisää tietoisuutta taiteen perusopetuksesta Antaa kokonaiskuvan taiteen perusopetuksen toimialan tavoitetilasta ja kehityssuunnasta Kuvailee yhteistyötahot ja niiden välisiä suhteita Yhteentoimivuuden varmistaminen (esim. semanttinen)	Yhteisten palveluiden tuottaminen ja yhteistyön suunnittelu

## Strategia-arkkitehtuuri

### Lait ja asetukset

Viitearkkitehtuurin luvussa 2, erityisesti kohdassa 2.1 Keskeiset lait ja asetukset, on kerrottu miten laki velvoittaa ja miten se on huomioitu arkkitehtuurissa.

Ohje:

Käy läpi seuraavat kohdat organisaatiosi näkökulmasta:

- Tarkista organisaatiosi ja sen palveluiden ja toiminnan kannalta keskeiset lait.
- Tarkista velvoittaako laki organisaatiosi.
- Tarkista organisaatiosi koskevat lakisääteiset tehtävät.
- Lait-taulukossa on ohjeistus siitä, miten laki tulee huomioida.

### Strategiat ja selvitykset

Viitearkkitehtuurin luvussa 2, erityisesti kohdassa 2.2 Strategiat ja selvitykset, on tunnistettu kehittämistä ohjaavat strategiat ja selvitykset. Kummastakin tunnistetusta strategiasta on tehty erilliset strategiakartat (2.2.1, 2.2.2). Lisäksi kahden selvityksen tuloksista ja toimenpide-ehdotuksista on koottu kolmas strategiakartta (2.2.3). Strategiakartta on visuaalinen yksinkertaistettu kuvaus strategisista tavoitteista ja tuloksista.

Ohje:

Käy läpi seuraavat kohdat organisaatiosi näkökulmasta:

- Strategiakarttojen avulla pitäisi saada nopeasti selkeä kuva strategioiden keskeistä tavoitteista.

- Arkkitehtuurissa on myös linkit strategiadokumentteihin, joissa strategiat on kuvattu tarkemmin.
- Viitearkkitehtuurissa kuvattuja strategioita voi hyödyntää oman organisaation strategian tekemisessä tai päivittämisessä.
- Täydennä tarvittaessa oman organisaatiosi strategiaa esimerkiksi sen pohjalta, mitä siinä strategiakarttoihin verrattuna ei ole.
- Jos oman organisaation strategiset tavoitteet ovat ristiriidassa viitearkkitehtuurissa kuvattujen strategioiden kanssa, joudutaan tekemään valinta strategisten tavoitteiden tai tulosten väliltä. (Huomaa että TPO-viitearkkitehtuuri on suosittava)

## Kyvykkyydet

Viitearkkitehtuurin luvussa 2, erityisesti kohdassa 2.4, on tehty kyvykkyykskartta, jossa ne on ryhmitelty ohjauksen kehittämiseen liittyviin kyvykkyyksiin ja opetuksen kehittämiseen liittyviin kyvykkyyksiin. Kartassa on kuvattu erityisesti ne kyvykkyydet, jotka taiteen perusopetuksen kentällä yhteisesti tulee olla, jotta tässä arkkitehtuurissa kuvatut strategiat ja linjaukset pystytään toteuttamaan. Luvussa 2.3 on kuvattu, miten kyvykkyydet on strategioista johdettu.

Ohje:

Käy läpi seuraavat kohdat organisaatiosi näkökulmasta:

- Poimi kyvykkyykskartasta ne kyvykkyydet, joita organisaatiossanne tarvitsee taiteen perusopetuksen tavoitteiden ja -palveluiden toteuttamiseen.
- Luvussa 2.3 on tarkemmin kuvattu mitä strategisia tuloksia kyvykkyyksien tulisi toteuttaa.
- Luvussa 2.4.2 on kuvattu resurssit, jotka tarvitaan kyvykkyyksien toteuttamiseen. Listatut resurssit auttavat ymmärtämään kyvykkyyksien tarkoitusta ja sisältöä. Esimerkiksi tekijänoikeuskyvykkyyttä varten tarvitaan tekijänoikeusasioiden osaamista, tekijänoikeuksien hallintaan varten jonkinlainen toimintamalli ja Teoston tietojärjestelmät, joissa tekijänoikeustietoja ylläpidetään. Resurssit on kuvattu yleisellä tasolla.

## Toiminta-arkkitehtuuri

### Toimijat ja roolit

Viitearkkitehtuurin luvussa 3, erityisesti kohdassa 3.1, on tunnistettu taiteen perusopetuksen keskeiset toimijat eli sidosryhmät. Toimijat on ryhmitelty seitsemään pääryhmään toimijoiden roolin mukaisesti.

Ohje:

Käy läpi seuraavat kohdat organisaatiosi näkökulmasta:

- Tutustu toimijat ja roolit -diagrammiin. Tunnista oman organisaatiosi kannalta keskeiset toimijat.
- Kun teet omaa arkkitehtuurikuvausta, on suositeltavaa käyttää tunnistettuja käsitteitä (toimijoita ja rooleja) semanttisen yhteensopivuuden vuoksi.
- Useiden toimijoiden ja roolien määritelmät ovat OKSA:ssa tai muissa sanastoissa. Tarkista määritelmät OKSA-sanastosta. Suosittelemme OKSA-sanaston käsitteiden ja niiden määritelmien käyttämistä.

## Toimijoiden vuorovaikutus

Viitearkkitehtuurin luvussa 3, erityisesti kohdassa 3.2, on kuvattu keskeisten toimijoiden vuorovaikutussuhteet raha-, palvelu- ja tietämysvirtoina.

Ohje:

Käy läpi seuraavat kohdat organisaatiosi näkökulmasta:

- Tarkastele Toimijoiden vuorovaikutus -kaaviota, ja tunnista siitä organisaatiosi sijainti sekä siihen liittyviä vuorovaikutussuhteita muiden toimijoiden kanssa.
- Kuvaa rahoitus-, palvelu- ja tietämysvirrat oman organisaatiosi näkökulmasta hyödyntäen viitearkkitehtuurin vuorovaikutuskaaviota.
- Todennäköisesti omaa arkkitehtuuria luodessa vuorovaikutukset tulee kuvata tarkemmin kuin viitearkkitehtuurissa.
- Vuorovaikutusdiagrammeja voi tehdä useasta eri näkökulmasta, kuten käyttäjän tai asiakkaan, oman organisaation, rahoittajan jne.

## Palvelukartta, palvelukuvaukset ja prosessit

Viitearkkitehtuurin luvussa 3, erityisesti kohdassa 3.3, on taiteen perusopetuksen toiminnallisista palveluista tavoittilan palvelukartta. Se on visuaalinen esitys tuotettavista palveluista. Kohdassa 3.4 on taulukko, jossa on palveluiden sanalliset kuvaukset. Kohdassa 3.5 on kuvattu palveluita toteuttavat prosessit.

Ohje:

Käy läpi seuraavat kohdat organisaatiosi näkökulmasta:

- Tarkastele kohdan 3.3 palvelukarttaa ja arvioi, onko organisaatiollasi tarve luoda kokonaan uusia palveluita tai kehittää jo olemassa olevia.
- Kohdan 3.4 sanalliset palvelukuvaukset, palvelun tuottajat ja palvelun käyttäjät kuvaavat yleisellä tasolla minkälaisesta palvelusta on kyse.
- Myös kohdan 3.5 palveluun liitetyt ja niitä toteuttavat prosessit täydentävät käsitystä siitä, minkälaisia toimintoja palvelussa on. Prosesseja ei ole sanallisesti kuvattu.
- Tässä viitearkkitehtuurissa ei ole tämän tarkemmin kuvattu sitä, miten palvelut tulisi tuottaa. Palvelun tuottaja voi kuvata tuottamansa palvelut tarkemmin esimerkiksi palvelumuotoilulla, tuotteistamisella, arkkitehtuurimenetelmällä tai niiden yhdistelmällä. Yleensä niitä kaikkia tarvitaan.

## Tietoarkkitehtuuri

### Sanasto

Viitearkkitehtuurin luvussa 4, erityisesti kohdassa 4.1, on taiteen perusopetuksen keskeistä sanastoa. Taiteen perusopetuksen sanasto koostuu OKSA-sanastossa olevista sekä sieltä puuttuvista, tässä tunnistetuista käsitteistä ja niiden määritelmistä. Arkkitehtuuridokumentissa on linkki OKSA-sanastoon.

Ohje:

Käy läpi seuraavat kohdat organisaatiosi näkökulmasta:

- Ovatko OKSA-sanaston käsitteet semanttisesti yhteensopivia organisaatiosi käyttämän termistön kanssa?
- OKSA-sanastosta voi tarkistaa termin määritelmän ja suhteet muihin läheisiin termeihin.
- OKSA-sanastossa ei ole vielä kaikkia keskeisiä TPO-käsitteitä. Ne on kuvattu TPO-arkkitehtuurissa luvussa 4.1., ja ne pyritään lisäämään OKSA-sanastoon.
- Suositellaan käyttämään OKSA-sanaston käsitteitä.

## Käsittemallit

Viitearkkitehtuurin luvussa 4, erityisesti kohdassa 4.2, on toistaiseksi kuvattu kaksi käsittemallia, jotka kuvaavat taiteen perusopetuksen keskeiset käsitteet ja niiden väliset suhteet.

Ohje:

Käy läpi seuraavat kohdat organisaatiosi näkökulmasta:

- Taiteen perusopetuksen taiteenalat -käsittemallissa on kuvattu ja määritelty kaikki yhdeksän taiteen perusopetuksen taiteenala.
- Opetussuunnitelmat-käsittemalli tarjoaa yleiskuvauksen taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmista sekä niihin liittyvistä oppimääristä ja opintokokonaisuuksista.
- Hyödynnä käsitemalleja paikallisen opetussuunnitelman ja opintokokonaisuuksien suunnittelussa.